

Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar

Niklas Haglund

Niklas.haglund@socialstyrelsen.se

Klimat- och

näringslivsdepartementet

kn.remissvar@regeringskansliet.se

kn.cks.remiss@regeringskansliet.se

Socialstyrelsens yttrande över Hemställan om ändring i strålskyddsförordningen (2018:506)

KN2025/01752

Socialstyrelsen tillstyrker i huvudsak förslaget med följande synpunkter.

Sammanfattning

Socialstyrelsen tillstyrker i huvudsak det remitterade förslaget, men anser att frågan om samtidig exponering via olika exponeringsvägar, och tänkbara effekter av detta på föreslagna referensnivåer, borde ha behandlats mer utförligt i förslaget. Det kunde ha föranlett en enda ”global” referensnivå med ungefär det föreslagna beloppet 1 mSv per år, eller (teoretiskt) med lägre belopp för var och en av de tre föreslagna referensnivåerna.

Socialstyrelsen motsätter sig inte att referensnivåer enligt SSM:s förslag införs i strålskyddsförordningen, men anser att en sådan förändring behöver kompletteras med viss vägledning från SSM.

Socialstyrelsens yttrande

Problembeskrivning, nollalternativ, alternativa lösningar

SSM:s förslag argumenterar övertygande både för att referensnivåer måste införas och för att de lämpligen bör ingå i Strålskyddsförordningen (2018:506).

Socialstyrelsen tillstyrker att referensnivå(er) fastställs för befintliga exponeringssituationer (omgivningar med joniserande strålning), och anges i Strålskyddsförordningen.

Lämpligaste alternativ

SSM påpekar helt korrekt att iCRPs allmänna rekommendationer från 2007 (Publ. 103) rekommenderar att referensnivåer för befintliga exponeringssituationer bör väljas i intervallet 20–1 mSv effektiv dos per år, och att såväl FN:s Basic Safety Standards (IAEA GSR 3) som EU:s Safety Standards

Directive (2013/59/Euratom) därför anger att referensnivåer ska sättas i detta intervall.

Avsikten är då (P 103 § 288) att *there is a desire from the exposed individual, as well as from the authorities, to reduce exposures to levels that are close to or similar to situations considered as 'normal'*. Av ICRPs motsvarande resonemang avseende radiologiska nödsituationer framgår tydligt att man då syftar på en total effektiv dos via olika aktuella exponeringsvägar i storleksordningen 1 mSv per år. Sålunda diskuteras I ICRP P 146 en enda ”global” referensnivå för den långsiktiga avslutande fasen efter en radiologisk nödsituation: (§ 192)...*the reference level for the optimisation of protection of people living in contaminated areas should be selected from the lower part of the 1–20 mSv per year band depending on the circumstances, with further mention that a typical value in a long-term post-accident situation is 1 mSv per year*. Och: (§ 193) *The Commission now recommends that optimisation should be implemented in the long-term phase using a reference level selected in the lower half of the 1–20 mSv per year band with the objective to reduce exposure progressively to the lower end of the band, or below if possible*.

Den modell SSM föreslår innebär att man siktar på 1 mSv för var och en av exponeringsvägarna dricksvatten, andra livsmedel, kvarvarande cesium-137 från Tjernobylyolyckan, samt övriga omgivningar med joniserande strålning. I många fall kommer en exponerad person att samtidigt utsättas för exponering via åtminstone två eller tre av dessa exponeringsvägar så att det sammanlagda målvärdet teoretiskt blir 2–3 eller som mest 4 mSv per år. Praktiska och administrativa skäl kan anföras för att ändå ange specifika referensnivåer för enskilda exponeringsvägar, i stället för en ”global” referensnivå. Man skulle då kunna argumentera att faktiska doser via varje exponeringsväg sannolikt blir så låga att ett totalvärde på 1 mSv ändå erhålls, men problemet berörs inte i SSM:s förslag.

Rent logiskt vore det med specifika referensnivåer naturligt att ansätta lägre värden än 1 mSv för varje nivå. Viss ledning för en sådan ansats ges i ICRP P 77 som föreslår en generisk dosrestriktion för planerad verksamhet med strålning på 0,3 mSv per år (detta utifrån antagandet att knappast någon blir signifikant exponerad från mer än tre samtidiga verksamheter). Socialstyrelsen inser att praktiska och administrativa skäl starkt talar för att inte ansätta så låga referensvärden, särskilt som det här handlar om låga risknivåer och hänsyn behöver tas till andra samhällskriterier. Det hade dock varit önskvärt att SSM i sitt förslag hade berört problematiken med samtidiga exponeringar.

Socialstyrelsen vill därför inte motsätta sig SSM:s förslag om fyra nya referensnivåer var och en på 1 mSv per år, men finner det viktigt att SSM kompletterar en eventuell ändring av strålskyddsförordningen enligt

förslaget med en vägledning som klargör att syftet är att nå en dosfördelning i huvudsak under 1 mSv per år totalt.

Beslut om detta yttrande har fattats av tf. avdelningschefen Caroline Mandoki. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Jenny Fernebro deltagit. Utredaren Niklas Haglund har varit föredragande.

För Socialstyrelsen

Caroline Mandoki

Niklas Haglund